

BALI

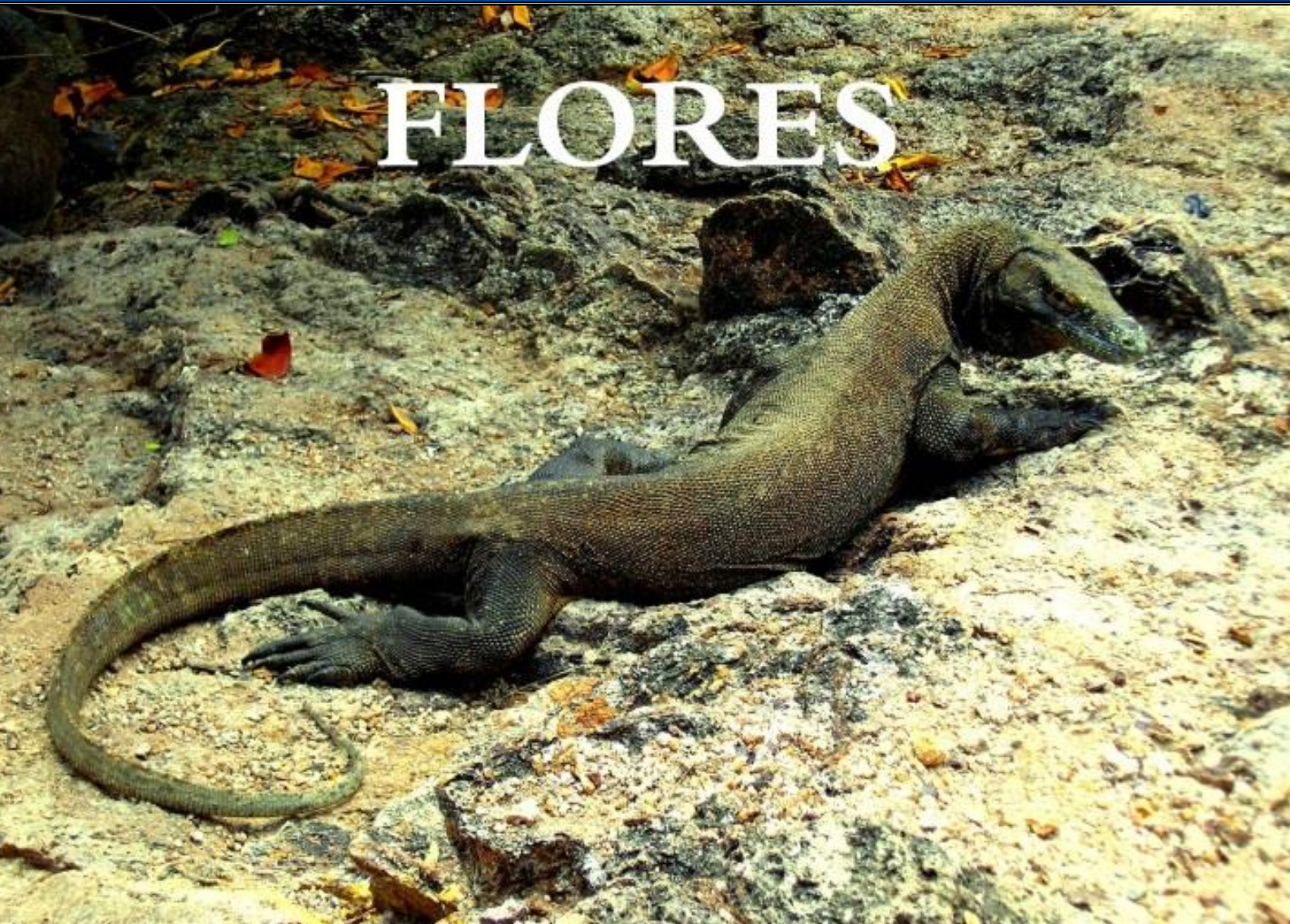

PAPUA (IRIAN JAYO)

FLORES

OD BALIJA DO INDONEZIJSKE PROVINCE NA NOVI GVINEJI PAPUE IN FLORESA

INDONEZIJA

Na osemindvajsetdnevno potovanje smo se odpravili 21. aprila 2006

Ker so Bali, Papua (Irian Jayo) in Flores v indonezijskem otoškem arhipelagu, sledi najprej nekaj osnovnih upravnostatističnih podatkov za Indonezijo kot celoto, nato v skrajšani obliki tudi za Bali in indonezijsko provinco Papua, ne pa tudi za Flores, za katerega mi podobni podatki niso znani.

INDONEZIJA

DRŽAVNA UREDITEV IN OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI

Indonezija je predsedniška ustavna republika, ki je upravno razdeljena na sedemindvajset otokov. Največji med njimi so Java, Sumatra, Borneo, Sulawesi in indonezijska provinca Papua (Irian Jayo) na Novi Gvineji. V arhipelagu Indonezije je 17.508 otokov, od tega je naseljenih okrog 6000.

Ob popisu prebivalstva leta 2012 je v Indoneziji na 1,919.440 km² površine živel 246,9 milijona ljudi, povprečno na 1 km² pa 128,63.

BDP je v Indoneziji leta 2011 znašal 846,8 milijarde USD ali 3437 USD na prebivalca. Razen na Baliju, Papui in deloma Sulaweziju povsod drugje močno prevladujejo muslimani. Sicer pa je Indonezija najštevilnejša muslimanska država na svetu.

BALI

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI

Na Baliju živi okrog 3,5 milijona prebivalcev, ki so za razliko od večine Indonezijcev, ki so muslimani, hinduisti. Otok meri 5700 km², kar pomeni, da na 1 km² živi 614 prebivalcev, kar je približno šestkrat več, kot jih živi v Sloveniji. Zgostitev prebivalstva je največja na južnem delu otoka.

INDONEZIJSKA PROVINCA PAPUA (IRIAN JAYA)

V indonezijski provinci Papua je pred približno desetimi leti živel 2,646.000 prebivalcev (novejši podatki mi niso znani) različnih ras in verovanj, pri čemer tudi v zle duhove avtohtono prebivalstvo še vedno veruje. Ker meri 421.981 km², to pomeni, da na 1 km² živi 6,3 prebivalca.

V Papuo se z Jave naseljuje čedalje več Indonezijcev, muslimanov, ki pa naseljujejo predvsem severna obalna območja. Močan priliv je na primer razviden tudi iz tega: v letih 1997–2000 se je število prebivalstva povečalo iz 1,997.500 na 2,220.000, kar močno presega vsa-kršno rodnost pri muslimanih, kaj šele pri Papuancih, kjer se rodi manj otrok, umrljivost pa je velika.

Pred opisom poti po Baliju in Floresu sledi nekaj naravnih in družbenokulturnih značilnosti, ki so nas spremljale na naši poti po Papui.

SPLOŠNI OPIS

Papua je eno izmed najodročnejših in najmanj raziskanih področij ob ekvatorju. Otok Nova Gvineja naseljujejo Papuanci, skrivnostno ljudstvo, ki živi v plemenskih skupnostih in za naše razmere v izjemno skromnih pogojih: skoraj goli v kolibah iz lesa in slame, ob bornih obrokih hrane, brez zdravil itd. V odročnejših krajih v notranjosti otoka je kanibalizem verjetno še danes prisoten, nihče pa tega ne ve zagotovo, saj so se sledi za mnogimi raziskovalci tega področja za vedno izgubile.

GEOGRAFSKI POLOŽAJ IN NARAVNE ZNAČILNOSTI

Nova Gvineja je za Kalimantanom (Borneom) drugi največji otok v arhipelagu med azijsko in avstralsko celino ter leži na skrajnem vzhodu Indonezije, med Tihim in Indijskim oceanom. Severni del Nove Gvineje se dotika ekvatorja, južni del pa seže do 10° južne geografske širine.

Tektonske značilnosti

Gorovje Maoke je nariv tihomorske in indijsko-avstralske tektonske plošče, vleče pa se v srednjem delu otoka od jugovzhoda proti zahodu. Med kameninami prevladujejo granit, kristalinski skrilavci in gnajs. Najvišji vrh je Puncak Jaya, ki meri 5030 m. Ker gre za mlado nagubano gorovje na stiku dveh tektonskih plošč, je ozemlje zelo nemirno; več je vulkanov in tudi potresi so pogosti, včasih celo katastrofalni.

Južno od gorovja Maoke so obsežna močvirja, kjer mrgoli komarjev, ki prenašajo malarijo. V gorovju indonezijske province Papua je eden izmed največjih rudnikov bakra, zlata in srebra na svetu. Rudnik upravlja multinacionalna družba iz ZDA, Indonezija pa si z njo deli 20-odstotni dobiček.

Podnebje

Ker leži ob ekvatorju, je na otoku tropsko podnebje s povprečno mesečno temperaturo 19–28 °C, v višjem, goratem delu Maoke pa 10–15 °C. Nova Gvineja je precej namočena; prek leta pade 1800–3000 mm padavin, v goratem delu celo do 5500 mm. Zaradi visokih temperatur in velike količine padavin je rast precej bujna, veliko je deževnega pragozda in neprehodne džungle, v goličavah, kjer prebivajo domorodci in obdelujejo zemljo, pa je zaradi obilnih padavin precej erozije tal.

ZGODOVINA OSVAJALCEV

Novo Gvinejo so odkrili Portugalci leta 1511, vendar se v notranjost otoka niso podajali. Leta 1828 so tja prišli Nizozemci, ki so dvajset let kasneje otok kolonizirali. Zaradi zaraščenosti in prostranih močvirnatih območij v notranjost otoka tudi oni niso prodirali.

Zaradi pritiska Organizacije združenih narodov (OZN) je Nizozemska leta 1962 prepustila zahodno polovico Nove Gvineje (Papue) OZN. Eno leto kasneje je ta odstopila to ozemlje Indoneziji. Da se zahodni del otoka Nova Gvineja ne bi imensko podvajal s Papuo Novo Gvinejo na vzhodni polovici otoka, ki je kot samostojna država gospodarsko povezana s Commonwealthom, je Indonezija Papui najprej dala ime Irian Jayo. Ker se to ime ni obneslo, je Indonezija svoji najvzhodnejši provinci vrnila ime Papua.

PREBIVALSTVO

Celoten otok Nova Gvineja meri 884.821 km², na njem pa je v letu 2000 živel 7,573.000 prebivalcev, od tega v indonezijski provinci Papua, ki meri 421.981 km²,

2,646.000 prebivalcev ali 6,3 preb./km² in v Papui Novi Gvineji, ki meri 462.840 km², 4,927.000 prebivalcev ali 10,6 preb./km².

Novo Gvinejo navajamo kot celoto zato, ker gre tako v indonezijski provinci Papua kot v Papui Novi Gvineji za isto staro zgodovinsko prebivalstvo Papuancev. S to raso so naseljeni tudi večji otoki Melanezije in Polinezije. Tej rasi so sorodni prebivalci, ki naseljujejo severni in osrednji del Avstralije. Karakteristične poteze tega ljudstva so: močne čeljusti, sploščen nos, gosti črni kodrasti lasje, koža temno bakrene barve. Moški so v zakotnejših krajih večinoma bradati.

V indonezijsko provinco Papua se naseljuje čedalje več Indonezijcev, ki prihajajo zlasti z Jave, kjer živi na 1 km² več kot 1000 prebivalcev. Indonezijci naseljujejo predvsem obalna območja indonezijske province Papua, staro zgodovinsko prebivalstvo Papuancev pa njeno notranjost. Največja zgostitev prebivalstva je na severnem delu otoka, na območju glavnega mesta Jayapure, izrazito manjša pa v njegovi notranjosti.

Papuanska plemena

V indonezijski provinci Papua živi poleg prej omenjenih Indonezijcev na desetine različnih papuanskih plemen (Dani, Lani, Mee, Komoro, Amuggme, Sentani, Biak (Byak), Bauzi, Asmat, Kombai, Korowai, Yali, Damal, Nduga Ekari itd.), ki so svojo kulturo zaradi težko prehodnega terena (gorovje z globoko vrezanimi dolinami deročih rek, džungla, prostrana območja močvirij – predvsem v južnem delu otoka) razvijala v močni izolaciji. Po navedbah papuanska ljudstva govorijo okoli 250 jezikov. Med najbolj znamenitimi so Asmati in Korovaji (Korowai), ki živijo v džungelskih močvirjih na jugu otoka.

Korovaje so raziskovalci odkrili pred petindvajsetimi leti in še vedno živijo v kolibah, ki so visoko v drevesnih krošnjah. Asmati so bili še pred tridesetimi leti izraziti ljudožerci. Leta 1968 so pojedli dva avstralska misijonarja, leta 1974 štiri nizozemske družine, leta 1976 pa krščanskega duhovnika, ki jih je hotel prepričati, naj opustijo tradicijo lova na človeške glave.

V gozdovih Nove Gvineje evropski pustolovci še vedno odkrivajo nova plemena. Nekatera živijo povsem gola, mnoga so do tujcev negostoljubna in nezaupljiva. Pred kratkim naj bi odkrili jamske ljudi v zaraščenem južnem delu gorovja Maoke. Kje? Tega pustolovci nočejo povedati, saj želijo, da bi plemena ostala nedotaknjena.

Življenje Danijev

Ljudstvo plemena Dani, s katerim smo se srečevali in družili na trekingu po gorovju Maoke indonezijske province Papua, goji majhne prašičke in nekaj perjadi, ostale živine (ovce, koze, govedo itd.) pa ne goji. Daniji so le poljedelci. Hrana, ki jo uživajo, je premalo pestra in večinoma enolična (sladki krompir), večkrat je tudi

primanjkuje. Umrljivost je visoka (malarija, kolera, pljučnica itd.), v povprečju dočakajo 40–50 let. Z drugimi plemeni se ne povezujejo – se sovražijo. Namesto sodelovanja se ljudje z različnih vasi izogibajo drug drugemu. Tudi kanibalizem (ljudožerstvo) v odročnejših krajih ni izključen.

Poskusi misijonarjev, da jih z animističnega verovanja preusmerijo v krščanstvo, niso obrodili veliko sadov. Uspelo jim jih je le nekoliko prepričati, da »ni lepo pojesti človeka«. Animistično verovanje je tu še vedno močno prisotno: verujejo v duhove in njihovo prisotnost v stvarjenju narave in predmetih, ki jih uporablja človek. Bojijo se zlasti zlih duhov, ki jim po njihovem prepričanju močno krojijo usodo. Da se jim odkupijo, jim darujejo njim dragocene predmete ali posamezne dele živali (npr. ušesa in rep prašička).

Prašička ne zakoljejo, temveč ga v srce ustrelijo s puščico iz lesenega loka. Krvi mu ne spustijo. Mesa ne pečejo, temveč ga dušijo nad pregretim kamenjem z vmesnimi plastmi gozdnatega rastlinja. Dušijo tudi sladki krompir. Med obredom moški pojedjo meso, ženske in otroci pa oberejo kosti. Zelenjavo in krompir, ki sta po dušenju mesa pod njima nekoliko prepojena z mastjo, jedo vsi.

Sladki krompir gojijo večinoma na strmih pobočjih gorovja Maoke. Z uporabo leseno-kamnite motike poljedelsko delo opravljajo ženske, moški pa jih po navadi stražijo, saj se bojijo, da jim kdo ne ukrade mladih žen. Poleg opravi na polju ženske skrbijo tudi za otroke; če je mogoče, jih doživijo do sedmega leta. Dogaja se celo, da ženska doji na eni strani otroka in na drugi malega prašička, saj so prašički zanje največje bogastvo.

Karakteristike Papuancev

Nova Gvineja je eden izmed tistih predelov sveta, ki močno burijo domišljijo ljudem s civiliziranega sveta. Tudi naše potovanje v to oddaljeno deželo je bilo prežeto z veliko neznankami in domišljijo. Ko smo tamkajšnje ljudi bolje spoznali, pa se nam je razkrilo kar nekaj njihovih lastnosti: do tujcev so nezaupljivi in nekoliko zaprti, darove sprejmejo s hvaležnostjo, predvsem radi pokadijo kakšno cigareto, so izjemno revni in pogosto lačni. Živijo v lesenih in s slamo pokritih kolibah. Cenovni kriteriji so jim tuji (ko smo pokazali zanimanje za majhnega prašička, je bil ta po njihovem prepričanju vreden, preračunano v našo valuto, skoraj 3000 EUR). Naše potovanje je potekalo po eni izmed zadnjih in najpristnejših divjin našega planeta, kjer ljudje živijo na robu kamene dobe. »Wah-wah-wah-wah« je njihov pozdrav, pomeni pa vse najlepše: veselje, zadovoljstvo in dobrodošlico. Srečevali smo povsem gole možakarje, ki so imeli med nogami na penise pritrdjene koteke (posušene podolgovate bučke). Tudi ženske v večini še vedno kažejo svoja gola oprsja.

ODPRAVIMO SE NA POT

Z brniškega letališča smo poleteli z vmesnima pristanoma na Dunaju in v Frankfurtu proti Kuala Lumpuru v Maleziji. Z malo spanja in dremanja ter z dobro postrežbo stewardes in stewardov je bila dvanajsturna vožnja od Frankfurta do Kuala Lumpurja, kjer smo pristali okoli 6. ure, udobna. Premaknili smo ure za šest ur naprej, nato pa si privoščili triurni počitek na letaliških ležalnikih.

BALI

Sledil je udoben let v Denpasar, glavno mesto na otoku Bali, kjer smo zamenjali nekaj evrov v rupije, indonezijsko valuto, da ne bi bilo zadrege ob nakupih. Vožnjo smo nadaljevali do letoviškega kraja Kuta, kjer smo se namestili v hotelu Masa Inn.

Bivanje v Kuta nam je služilo za prilagajanje na vroče tropske razmere. Večina popotnikov se je po osvežitvi

Znamenita morska plaža v Kuta

pod tušem zbrala ob in v bazenu. Kaj je boljšega v vročini kot pivo Bintang ...

Ker se še nismo znašli v novem okolju in nismo vedeli, kje so dobre gostilne, nas je izkušeni Zvone Šeruga povabil na skupno večerjo v poceni restavracijo, kjer smo si privoščili dobrote morja (ribe, rake, morske sadeže, lignje in bogato mešanico solat) ter seveda »čebriček« (sokovi iz konzerv z dodatkom džina ali vodke, žganja in viskija) in pivo Bintang. Zaživela je skupna blagajna (za 10.000 rupij, kar v našem denarju znaša 4,13 EUR, smo se najedli in napili – ne do onemoglosti, le do veliko smeha in dobre volje, pa še ostalo nam je nekaj rupij).

Sledil je sprehod po živahnih ulicah, polnih trgovin in lokalov, veliko prijaznih domačinov in redkih turistov, do spomenika, postavljenega v spomin na bombni teroristični napad na diskoteko, kjer je umrlo več kot 200 mladih ljudi različnih narodnosti. Nasproti spomenika je sedaj prazen prostor, porasel s travo, ki opominja na »atentat na življenje«.

Tempelj Besakih je zgrajen v terasah, začetki gradnje pa segajo v 8. stol. n. št.

Če smo že bili ob morju, je bilo treba preizkusiti tudi njegovo mokroto. Začutili smo mivko pod bosimi nogami in prisluhnili bučanju valov.

Spanje v primerno ohlajeni sobi (tu so še delovale klimatske naprave) je bilo okrepčilno. Vstali smo ob 8. uri. Zunaj je bila tišina, le ptičje petje je naznanjalo dan. Balijski vstajajo pozno. Ko smo zaslišali posamezne glasove, smo zaslutili možnost zajtrka.

Dan smo namenili pohajkovanju po mestu, fotografiranju, pa tudi nakupi so nas že zaposlovali. Premamili so nas tudi dobre restavracije z odličnim zobatcem, razburkano morje ter metanje v valove in bazen. Oh, kaj je boljšega od dopusta v tropih ...

Zaradi preobilne hrane je sledilo nekoliko slabše spanje. Glavobol, potreba po kavi, vročina in vlaga človeka že zjutraj potiskajo k tlom.

Ob desetih smo zapustili Kuta in se odpeljali do hindujskega templja Besakih, ki stoji pod goro Agung. Templji so zgrajeni v terasah, začetki gradnje pa segajo v osmo stoletje našega štetja. To je za hindujce sveti kraj, nas pa sta očarali arhitektura in pokrajina, zlasti ko smo se po številnih stopnicah povzpeli na vrh. Zaradi spoštovanja do romarjev in svetega kraja smo si

Med potjo so nas manjša riževa polja z opojno zeleno barvo očarala

Ob izbruhu vulkana Batur leta 1991 je lava za seboj pokopala več kot sto vaščanov s hišami vred

vsi okrog ledij ovili sarong, tradicionalno oblačilo domačinov. Romarji prihajajo v tempelj z darovi, turisti pa so redki. Nekoliko je bila moteča vsiljivost prodajalcev, na katere se je pač treba privaditi.

Pot smo nadaljevali po vijugasti asfaltirani cesti skozi džunglo in do vasic med riževimi polji. Hišice so tu prikupno urejene. Na začetku, sredi in na koncu vasi so mali hindujski templji. Manjša riževa polja so nas z opojno zeleno barvo očarala, prijeten pa je bil tudi pogled na oltarčke, ki so postavljeni skoraj pred vsako hišo. Ko smo se pripeljali do roba velikega vulkanskega kraterja Batur, se nam je razprl pogled na modrino jezera Batur v njem, v ozadju pa na ognjenik Batur in razdejanje lave ob izbruhu leta 1991. Privoščili smo si kratek počitek in prigrizek. Zaradi precej obrabljenega kombija vožnja ni bila prijetna. Ko je eden izmed sopotnikov dejal, da smo potovali kot vreča krompirja, je to našega vodnika Zvoneta zelo razjelo.

Prodajalci ob poti so bili vsiljivi, vendar tudi njim ob usihanju turizma ni lahko.

Nadaljevali smo z vožnjo do vasice Batur ob istoimenskem jezeru. Namestili smo se v bungalove hotela Arli-

Po dobrih dveh urah smo z baterijami prišli še pred svitom na vrh oziroma do roba osrednjega kraterja Batur

nes. Poznopopoldanske ure smo porabili za sprehod ob jezeru in po vasici. V jezeru so topli vreli, ob katerih smo zmotili vesele otročaje in perice, ki toplo vodo izkoristijo za naravno pralnico. Razpoloženje je bilo dobro, zato se je zaslislala pesem ob mojih orglicah. S tem smo oznanili vaščanom, da se v vasi dobro počutimo. V hotelu so nam pripravili večerjo z ribami iz bližnjega jezera, piščančjimi nabodali (brez ptičje gripe), prilogami in sokovi. Da večerja ne bi bila dolga, nas je vaška otroška folklorna skupina, oblečena v narodno nošo, razveseljevala z gracioznim plesom. Ni kaj, dobro se nam je godilo.

Ob 4. uri zjutraj, še v popolni temi, smo se z baterijami in v planinski opremi odpravili na vulkan Batur. Na poti so nas spremljali štirje lokalni vodniki. Temperatura je bila prijetno sveža, zato je bil korak navzgor po strmini trden in lahek. Zaradi teme so nas baterijske lučke reševale pred nadlogami na razdrapani vulkanski stezi. Po dobrih dveh urah smo prišli še pred svitom na vrh oziroma do roba osrednjega kraterja Batur. Tam je

Vodič nam je kar v špranji ognjenika skuhal in spekel jajca in banane

postavljeno majhno leseno zavetišče, kjer smo si privoščili zajtrk (jajca in banane, kuhane in pečene v vroči špranji ognjenika). Tudi kavo smo si privoščili. Sledil je pozdrav vzhajajočemu soncu. Meglice so bile toliko prizanesljive, da so nam omogočile čudovito doživetje. Sicer pa nas je večinoma zagrinjala megla, ki se je na vsake toliko časa razkadila. Tedaj se nam je pokazal celoten zgornji rob zasutega in kadečega se kraterja. Naš strah pred morebitnim izbruhom vulkana so vodiči mirili z besedami: »Za danes še ni predviden izbruh, morda bo jutri.« Ko smo prišli na določen del ob robu kraterja, kjer je na več mestih sevala vročina in so bili vidni vroči hlapi, smo pod nogami začutili toploto. Ko smo pobrskali po vroči in kadeči se zemlji, smo se še bolj zavedali nevarnosti ognjenika. Pri spustu se nam je odprl pogled na bruhajoči del vulkana iz leta 1991, ko je lava za seboj pokopala več kot sto vaščanov s

hišami vred. Razgled z vulkana sega vse do otoka Lombok, bližje pa do jezera in vasi pod njim. Po dobrih petih urah hoje smo se vrnili v vas Tajabungkah. Sledilo je prepotrebno tuširanje v bungalovih, nakar smo nadaljevali pot po Baliju.

Vozili smo se mimo lepih vasi in še lepših teras z riževimi polji. Ker so nas mamila k fotografiranju, smo se večkrat ustavili. Tudi gozd z navdihom džungle je bil v svojem razkošnem zelenju mamljiv. Škoda, da nismo imeli več botaničnega znanja. Videli smo celo edinstveno svedrasto palmo in številna drevesa »božične zvezde«.

V eni izmed vasi smo opazili starejšo žensko, ki je bila »zgoraj brez«, kar je bilo nekoč značilno za otok Bali, danes pa je pokrivanje prsi splošno sprejeta kultura.

Popoldne smo prispeli v ribiško vas Lavina, kjer smo se namestili v hotelu Nirvana s pripadajočimi bungalovi in bazenom. Čeprav smo bili tik ob morju, nas kalna voda in vsiljivi prodajalci na obali niso privlačili, zato smo si

Delfini so nam pri zbiranju ribjih jat za svojo pojedino pokazali izjemno igrivost

raje privoščili sprostitev v hotelskem bazenu. Tam smo s »čebričkom« proslavili uspelo osvojitve ognjenika Batur, hkrati pa uživali v brezdelju. V ribiški vasi smo imeli tudi večerjo v stilu rib, ob njej pa se je razvil živahen pogovor o resnih življenjskih izkušnjah.

Lavina ni samo ribiška vas, temveč je tudi turistični kraj, o čemer pričajo številni lokali in trgovine. Ker je turistov zelo malo, vas nekako umira. Zapirajo lokale, hotele, trgovine, prebivalci pa so resnih obrazov.

Ob 6. uri smo se odpeljali s čolna na ogled delfinov. Menda je tu bilo več kolonij teh sesalcev, ki se v jutranjih urah pokažejo na gladini vode ter vijugajo in skačejo nad morsko gladino. Delfini »gonjači« so nam pri izbiranju ribjih jat za svojo pojedino to tudi prikazali. S čolnom smo se podili za njimi in jih bolj plašili kot pa »lovili« za posnetke.

Večerali smo pri mami Puri na tipični ribiški domačiji

Po vrnitvi smo nekateri imeli prebavne težave, ki so običajen del takšnih potovanj, vendar so nam vzele moč in veselje do raziskovanja vasi. Hvala bogu te težave, ki burno pridejo, tudi hitro minejo.

Zvečer smo si naročili večerjo pri mami Puri na tipični ribiški domačiji. Tu smo spoznali njihovo prizadevanje za preživetje, opisali so nam svoje življenje in običaje. Prijazno so nam odgovarjali na naša vprašanja. Zelo so bili odprti in so nam brez skrivalnic opisali osebne težave. Hiša, v kateri živijo, je skromna. Ker je osrednji prostor brez pohištva, so nam postregli na tleh, natančneje na pogrneni preprogi. Iz osrednjega oziroma skupnega prostora vodijo vrata v spalnice, saj družino sestavlja širša sorodstvena skupnost. Kuhinjo imajo na dvorišču v pokriti uti. Vse naokrog pa je mivka.

Naslednji dan smo si temeljito ogledali ribiški del vasi, ki je reven, a poln življenja domačinov. Sledila je vrnitev mimo številnih riževih polj in vasi v mesto Kuto, kjer smo v hotelu prepakirali prtljago za nadaljnjo pot. Na treking po Papui smo vzeli le tisto, kar smo nujno potrebovali, preostale stvari pa smo shranili v hotelu, ki ima za te namene posebno sobo ob recepciji. Ob polnoči smo se odpeljali na letališče Denpasar, od ko-

Na poti proti Dempasarju smo se vozili mimo številnih hindujskih oltarčkov

der smo po dveh urah čakanja nadaljevali let proti Papui. Let je v naše zadovoljstvo potekal mirno.

PAPUA (IRIAN JAYO)

Hotel Mansapurani v Sentani, kamor smo se vselili, je izgledal takole

Glede na nepredvidljive okoliščine smo na pot odšli dobro psihično in kondicijsko pripravljeni. V psihičnem pogledu nam je bila v pomoč dobro uglasena skupina sopotnikov, za svojo kondicijo pa smo morali poskrbeti z večurnimi vzponi po naših gorah.

Ker so v indonezijski provinci Papua življenjske razmere zelo skromne, smo morali za hrano poskrbeti sami, nosili pa so jo tamkajšnji nosači plemena Dani. Izdatnejšo toplo hrano smo zaužili enkrat na dan, proti večeru. Na treking smo se odpravili po manj obilnem zajtrku, več hrane pa smo si privoščili za malico, saj nas je naporna pot po večurni hoji precej izčrpala. Mesna salama in pršut sta bila ob kruhu glavni sestavini vsakodnevne malice. Tako kot hrano so tudi zalogo pitne vode nosili nosači.

Dobro sodelovanje v skupini nam je v najtežjih pogojih

Na blatnem dvorišču hotela Mansapurani je bil pravi kurji živ žav

in neudobju ustvarjalo odlično razpoloženje. Vsak izmed nas je priskrbel za na pot po Papui izdaten kos salame in najmanj en liter žganja ali viskija. Pitje tekočine iz »čebričkov«, vendar ne med hojo, je bilo nekaj posebnega: povežalo nas je in razkuževalo ter energijsko krepilo. Pot po neznanem svetu Nove Gvineje smo opravili srečno in brez nezgod.

Naprej smo pristali na letališču Timika, vendar le toliko, da so raztovorili obsežen tovor. Izstopilo je tudi nekaj delavcev, zaposlenih v rudniku bakra, zlata in srebra.

Polet smo nadaljevali do letališča Sentana. Z letala se vidi ena sama neprehodna džungla z veliko rekami in potoki ter jezerci in močvirji. Pristali smo v deževnem jutru.

V Papui, kamor smo pripotovali, živi okrog 300 plemen, od katerih ima vsako svoj jezik. Večina prebivalcev je nepismenih, njihovo življenje pa spominja na kameno dobo. Razen Wamene, glavnega mesta, se drugih mest še ni dotaknila svetovna globalizacija.

Ob jezeru Sentana stojijo hišice na kolih zato, da jim ni treba plačati davka

Z letališča Sentana smo se takoj peš napotili do bližnjega hotela Mansapurani. Tam so se po blatnem dvorišču sprehajali gosi, race, kokoši in petelini, ki so veselo kikirikali. Lastnik hotela je bil oblečen v zanikrno, raztrgano obleko. Bil je bolj zanemarjen kot kateri koli tamkajšnji kmet. Hotel je bil nedograjen, slabo vzdrževan in negovan, toda preproščina okolja je na nas delovala pomirjujoče.

Sentana naj bi imela okoli 6000 prebivalcev. Popoldne smo se zapeljali do jezera Sentana, toda šofer nas je iz njemu znanih razlogov najprej zapeljal do boljše restavracije ob jezeru. Po Zvonetovem odločnem protestu nas je le zapeljal do čolnarne, kjer smo v malo boljšem drevaku na motorni pogon zapluli po jezeru. Jezero Sentana ima več manjših otokov, obala pa je gosto poseljena s hišicami na kolih, zaradi česar so menda

oproščeni plačevanja davka državi. Oh, kdaj so že živeli pri nas koliščarji ...

Trije naši pogumni fantje so na veliko veselje domačinov, zlasti otrok, zaplavali proti hišam. Rokovanje med njimi je potekalo spontano in izjemno pristržno.

Večerjali smo v najboljši restavraciji Pri Micky, kjer naj bi se ustavljali tudi misijonarji in poslovneži. V prostoru s klimo je hrana za polovico dražja, zato smo predlagali izklop ventilatorjev. Privoščili smo si belušev (asparagus) juho, ki pa je bila bolj enolončnica. Njena cena je bila zelo zasoljena, saj je stala 30.000 rupij, to je v naši valuti 3,13 EUR. Tam smo izvedeli, da je v Sentani mednarodna šola za šestdeset otrok tujcev, ki delajo na širšem območju Papue.

Naslednji dan smo se s prtljago na ramenih peš odpravili do bližnjega letališča. Ker je deževalo, smo si zaščitili nahrbtnike, sebe pa prepustili blagemu tropskemu tušu. Formalnosti na letališču so bile hitro opravljene.

V Sentani smo se vkrcali v letalo v deževnem jutru

Vse je delovalo uglajeno, skupinsko, ni bilo pomembno, čigavo letalsko vozovnico je imel kdo – celo rentgen je deloval. Po opravljenih formalnostih smo poleтели iz Sentane proti Wameni, osrednjemu mestu v gorati pokrajini Papue.

Mesto Wamena leži v široki in dolgi dolini, imenovani Baliem, na približno 1500 m nadmorske višine. Hiše v tem mestu so skromne, stranske ulice pa blatne, le osrednja cesta, ki vodi po dolini, je nekaj kilometrov asfaltirana. Letališka stavba je lična, vendar brez delujočih rentgenskih aparatov in podobnih računalniških naprav. Domačini v revnih oblačilih se zunaj letališča ponujajo za nosače. Zvone nam je povedal, da je edini zanesljiv vodnik Rufus. Ta je po njegovem naročilu pri-skrbel petindvajset zanesljivih nosačev.

Do hotela Baliem Pilamo smo se s težko prtljago na ramenih napotili peš. Med potjo smo srečevali neobrite temne domačine manjše rasti in belih zob. Večinoma

Pred letališko stavbo v Wameni

so bili oblečeni, nekaj moških pa je bilo tudi v tradicionalnih oblačilih s koteko, to je s posušenim bučnim tulcem na penisu. Hotel, v katerega smo vstopili, je bil čist, udoben, s hladilnikom in televizijskim sprejemnikom ter z rastlinjakom v kopalnici. Kakšno razkošje sredi divjine.

Dotok turistov v Wameno je precej uplahnil, čeprav v mesto prileti v enem dnevu poleg tovornih tudi nekaj manjših potniških letal.

V hotelu nas je kmalu po našem prihodu v spremstvu ene izmed svojih žen obiskal poglavar ene izmed bližnjih vasi, Džali. Povabil nas je, da eno noč prespimo v njegovi vasi, kjer naj bi nam prikazali svoje borilne veščine in slavje s prašičem. Zaradi prijaznega, že kar igrskega nastopa je postal Džali naš prvi fotomodel s koteko.

Po Džalijevem obisku v Wameni smo se z rikšami odpeljali do okoli 3 km oddaljene, na novo zgrajene tržnice, kjer ljudje iz okoliških vasi prodajajo zelenjavo, sladki krompir, prašiče in ribe, pa tudi drugo kramo: posodje, orodje, tekstilne izdelke itd. Tržnica je umazana, ljudje pa sedijo na tleh in tudi v senci pod

Do hotela Baliem Pilamo smo se od letališča s prtljago na ramenih napotili peš

V hotelu nas je kmalu po našem prihodu obiskal poglavar ene izmed bližnjih vasi. Ob njem je Z. Šeruga, vodič naše skupine

mizami. Veliko moških je nagih, zlasti starejših, krasijo jih le koteke.

Ko smo se vrnili, smo se sprehodili po mestu in opazovali slabo založene male trgovinice, skromne hiše, kar nas je opomnilo, da se v mestu Wamena sodobna Indonezija meša s plemensko preteklostjo.

V hotelu v Wameni smo izvedeli, da razsaja kolera, zato nas je hitro minila okoljska radovednost. Poiskali smo le osnovne informacije, kako se zaščititi pred kolero in kako si pomagati, če bi zboleli na trekingu. V lekarni smo si v ta namen nabavili zdravili Doxycyclin in Oralit proti dehidraciji. Zanimanje za večerjo zunaj hotela je splahnelo, zato smo si pomagali z zalogo hrane, ki smo jo prinesli s seboj v Papuo. Zelenjavni namaz smo si naredili iz avokada, čebule, česna in tune iz konzerve. Do izraza sta prišla zlasti suha salama in pršut, na koncu pa še »čebriček« in ustekleničena voda. Ob glasbi v živo, po modelu »karaoke«, in petju prikupne pevke smo plesali do desetih zvečer.

Pred spanjem smo pri sebi molili: »Ljubi Bog, jutri pa ne pozabi na nas. Začenja se treking in s tem tudi večja nevarnost kolere in morebiti še česa drugega.«

Pred pripravo na več urni treking od Kurime do vasi Tangme

Po dolgotrajnem jutranjem pakiranju in razporejanju prtljage za nosače in zase smo se le odpravili na večdnevni treking. Do Kurime na jugu doline Baliem smo se vozili s tovornjakom, od tam naprej pa hodili od vasi do vasi. V prvih vaseh je bil še viden vpliv Wamene, nato pa je sledila divjina preprostih lesenih in slamnatih domov ter ljudi brez vsega. Srečevali smo bose domačine s pogledi, uprtimi v tla, veliko jih je bilo brez oblek ali pa v strganih in umazanih oblačilih. Tudi otroci so bili dokaj zadržani. Ob potokih so ženske prale sladki krompirček in korenje, običajno pa je bil zraven njih tudi prašiček, ki je pojedel slabše gomolje. Hodili smo navzdol in navzgor, po soteskah, čez potoke, skozi manjše vasi in deževni gozd ter premočeni lezli čez lesene in kamnite ograje, deževalo pa je še kar naprej. Težko smo si predstavljali življenje v tej divji

Med trekingom prvega dne nas je močil dež

pokrajini, odrezani od sveta.

V daljavi smo zagledali vasico Tangma, kjer je izstopala večja lesena stavba – šola. Premočeni do kože smo zaslutili možnost strehe in suhih oblačil iz nahrbtnikov. Nekateri so hodili hitreje, drugi počasneje, zato smo se razkropili. Angelca je povedala, da je hodila bolj sama in da je v daljavi videla nekega nosača, ni pa vedela, ali gre v pravo smer.

Korak je moral biti trden in previden, ker je bila strmina nad vasjo prepadna, spolzka in nevarna. Ko je Angelca prispela v vas, jo je njena skupina sopotnikov veselo pozdravila, hkrati pa so ji povedali, da jih je skrbelo za starejše, med katere sem poleg Angelce spadal tudi sam. V tem nevarnem kraju naj bi bilo kar nekaj zdrsov, celo padcev, in družnega reševanja s potegom navzgor na ozko skalnato pot. Z mokre in blatne poti sem zdrsnil tudi jaz, a sta me bližnja sopotnika rešila pred padcem po skalnati strmini. Na srečo na tej nevarni poti ni bilo nobenih vidnejših poškodb.

Šola v Tangmi, v katero smo vstopili po prihodu v vas,

Utrujeni in premočeni od dežja smo se nastanili v osnovni šol v Tangmi

je lesena z dvema razredoma. Lesena so tudi tla, na katerih stoji nekaj šolskih mizic in stolov.

Ugotovili smo, da so v nahrbtnikih in vrečah (imenovali smo jih svinje), ki so jih nosili nosači, na nekaterih mestih mokre tudi spalne vreče. Najbrž so nekateri nosači zdrsnili v potok, saj bi le dež težko prodril skozi polivinilasto vrečo, ki praviloma ne pušča vode. Vendar pa nam to po napornem dnevu ni vzelo volje in poguma.

Domačini, zlasti otroci, so se nam takoj pridružili, med seboj čebljali in nas opazovali. Po prihodu v vas se je Zvone takoj lotil kuhanja rižote in pripravljanja zelnate solate kot priloge. Rižota je bila po kuhanju precej zasmojena, a potreba po toplem obroku je bila tolikšna, da nas to ni bistveno motilo. V dolini bi nad njo vihali nosove, v tem primeru pa nam je teknila kot najboljša jed.

Ko je Angelca enemu domačinu oskrbela gnojno rano na nogi, so prišli še trije z oteklimi koleno. Za bolečine je uporabila Naklofen, za glavobole pa Lekadol – vse-kakor potrebujejo zdravnika. Angelca je tam dobila no-

Pred našim odhodom na pot so se pred šolo zbrali radovedni in živahni otroci

vo ime: »mama doktor«.

Prilegel se je počitek, čeprav na trdih lesenih tleh, na armafleksu in v malo mokrih spalkah, ki pa so jih dobro sušila naša topla telesa. Še komarji so nam zapeli uspavanko, a sta nas ustrezna sprej in mazilo varovala pred njihovimi piki. Zunaj je še kar naprej močno deževalo. Eden izmed domačinov nas je zapustil šele v naši blaženi dremavici.

Za prvi maj, praznik dela, so naši nosači prepevali že ob 6. uri, posamezni vaščani pa so se ob tem petju počasi »luščili« iz zamegljene vasi.

Izvedeli smo, da šolo obiskujejo 104 učenci in da imajo dva učitelja, čeprav bi jih potrebovali več. Učitelji zapuščajo te kraje tudi zato, ker pri pouku vedno manjka veliko otrok. Ko smo vprašali, ali moramo do 8. ure izprazniti učilnico, so se le nasmejali in nam rekli, da se prav nič ne mudi.

Po zajtrku smo dali nahrbtnike na rame in odšli na pot,

Po zajtrku smo odšli na pot proti vasi Vitalek, še prej pa smo prečkali deročo reko Baliem

saj je toplo sonce že ogrevalo mokro pokrajino. Najprej smo hodili po travnati letališki pisti navzdol (v nujnih primerih pristane tu manjše letalo), nato po strugi s hitro tekočo vodo, plezali pa smo tudi čez več lesenih in kamnitih ograj, ki so se nam podirale pod nogami. Nato smo se spustili strmo navzdol do reke Baliem, kjer majav viseči most povezuje drugi breg reke. Da mosta nismo preobremenili, sta hodila na drugo stran reke naenkrat pa dva, največ trije. Pod nami je bila široka deroča in kalna reka. Pletena žičnata ograja, katere se je bilo možno prijeti, nam je dajala pri prehodu občutek varnosti. Previdno smo stopili na del lesa, pod katerim je bila spletena kovinska žica, saj so bile deščice precej trhle, nekaj pa jih je bilo tudi polomljenih.

Na drugi strani reke smo se znašli pred veliko strmino, zato je bil korak navzgor ob pripekanju sonca počasen, dihanje pa globlje. Čutili smo naraščanje vlage v zraku,

Domorodci so bili veseli, ker smo jim darovali cigarete

prav tako smo se močno potili. Zaskrbljeno smo se ozirali v nebo, kjer so se kopičili temni oblaki.

Nekoliko pod vrhom največje strmine smo prišli do slapa, kjer so si nekateri privoščili naravno tuširanje, drugi pa se z umivanjem osvežili. Pol ure kasneje smo prišli do vasi Vitalek, ob kateri stoji lesena cerkva, ki je bila naše naslednje prenočišče.

Lakoto sta nam spet potešila salama in kruh, ki smo ju nosili s seboj, pa tudi namaz iz manga, čebule in začimb. Vreme je toliko zdržalo, da smo v miru imeli obed, kmalu za njim pa se je ulilo kot iz škafa.

Naše edino razkošje je tedaj bilo v cerkvi, na čelu katere je lesen oltar. Na stenah ni slik, ni zvonov, da bi cingljali, in ni klopi, le oltar ima malo bleščečega papirja za okras, dve sliki in že precej obrabljeno Sveto pismo, ki ga je prinesel misijonar. Ob strani je na steni tabla, pod njo ozka polica s priloženo belo kredo. Na osnovi tega smo sklepali, da cerkva služi predvsem kot šola, kar je potrdilo tudi dejstvo, da na enotedenskem trekingu nismo srečali ali videli nobenega misijonarja.

Bili smo na suhem in v božjem hramu, zato nam je bilo

Prečkanje deroče reke Baliem po majavem visečem mostu je bilo strašljivo

res lepo. Nekaj naših nosačev je ponovno potrebovalo prvo pomoč. Ker hodijo večinoma bos, so se ranili, hkrati pa je do nas prišlo tudi nekaj domačinov z gnojnimi ranami. Angelca, čeprav ni zdravnica, temveč doktorica defektološke znanosti, jim je pomagala na več načinov: dala jim je tablete proti glavobolu, mazilo proti revmatičnim bolečinam kolen in drugo. Bila je vesela, da ni nihče prišel z resnimi zdravstvenimi težavami, saj v naši ekipi nismo imeli zdravnika. Lekarna, ki jo je Angelca nosila s seboj, je res prišla prav.

Domačini so se zaradi zdravljenja v sili bolj odpirali, odhajali z nasmehom, se tudi vračali z nasmehom po novo tableto, na primer za mamo, ki jo je tudi bolela glava ali koleno itd. Pri nevajenih na tablete so bili že Aspirin, Lekadol in Naklofen za oteklo revmatično koleno čudežno zdravilo. Brazgotine in rane, ki smo jih videli, so bile najbrž tudi od kakšnega tepeža, saj divjih zverí, ki bi jih poškodovale, tam ni bilo videti.

Sicer pa se domorodci ne smejejo radi, so bolj resnih in

Po prihodu v Vitalek sem prisedel k našim nosačem

čemernih obrazov, otroci pa imajo zaradi podhranjenosti velike trebuščke in tanke nožice.

Spet je bil ob nosaču/kuharju Zvone, ki nas je presenečal z bogatimi izkušnjami. Mineštra z od doma prineseno šunko je bila izdaten obrok, saj smo potrebovali moč za hojo naslednji dan. Zvone je zamesil tudi kruh. V bisagi so namreč nosači prinesli 2 kg moke, suhi kvas in orehe. V preprosti ponvi s pokrovom pa je na ognju nastala hrana za naslednji dan.

Za kuhinjo nam je služila koliba domačinov, grajena takole: v njeni sredini je ognjišče, nad spodnjim nizkim delom, kjer je možno le sedeti ali čepeti, je narejena nekakšna mreža iz čvrstih vej, kjer domačini spijo, ogenj pod njim pa v koči daje toploto, potrebno zlasti v hladnejših nočeh. Odej nimajo, posušena trava pa jim je mehka postelja, blazina in odeja.

Vso noč je močno deževalo, medtem pa so miši ali podgane ob naših glavah glodale les ali še kaj drugega. A tam ni bilo ne strahu ne gnusa pred glodavci. To so bili res dnevi, ki človekovo doživljanje predručajijo.

Ležeči na lesenih tleh, na rahlo pokritih s slamo, smo se zbudili v jasno, a hladno jutro, ko je bilo okoliško gorovje že rahlo obsijano s sončnimi žarki, vas pa je še dremala v rahlem somraku. Za zajtrk smo si najprej privoščili od večerje ostalo mineštro, nato pečena jajca in v kropu zamešano kavo ali čaj.

Za večurno pot, ki je bila predvidena za ta dan, smo si v več plastenk nalili prekuhano in razkuženo vodo, ki smo ji dodali Cedeviso.

V prijetno toplem jutru smo nadaljevali pot navzgor in šli mimo dveh vasi, nato pa skozi gosto džunglo do vrha, od koder smo se po slabi stezi spuščali strmo navzdol. Pot je bila slabo shojena, na nekaterih mestih komaj vidna. Videli nismo nobenih živali, niti slišali nobenih ptic, še muhe nas niso zmotile v močno zaraščenem pragozdu. Tudi razgleda ni bilo. Po večurni hoji smo prišli do manjše vasi, kjer si je naš sopotnik

Hoja skozi temačno in zaraščeno džunglo je bila naporna

Jože nabavil lok in puščice. Ene so bile za prašiče, druge za ptice, tretje za ljudi. Nad tem orožjem se je navdušil ves naš moški del.

Ko smo prišli do poseke v gozdu, so nas razveselile od sonca sijoče rože, predvsem orhideje. Naši nosači, domorodci, so se okrasili z zelenjem in cvetjem, nosač Mes pa je za Angelco nabral zajeten šopek orhidej, ki si ga je zataknila v svojo priročno torbico. Tudi pogled se nam je spočil na teh lepih cvetovih.

Po celodnevni hoji smo prispeli v vas Buken, kjer smo imeli naše naslednje prenočišče. Otroci so nam takoj prišli nasproti. Angelca jih je nagradila z Viterginom, eden izmed njih pa ji je predstavil vsakega novega vaškega otroka in povedal, da še ta ni dobil »gula-gula«.

Rufus, domači vodja naše skupine, nas je pohvalil, da še z nobeno skupino ni prehodil te poti tako hitro. Nastanili smo se v šoli, ki je imela tri prostore, tla v njih so bila iz steptanega posušenega blata, pokrita pa je bila s slamo, kar nam je dalo v danih razmerah občutek udobnega počivališča, tudi prenočišča. Le nekaj kora-

Po celodnevni hoji smo prispeli v vas Buken, kjer smo imeli naše naslednje bivališče

kov od vasi je na naše veselje žuborel bister studenec, ob katerem smo se lahko po treh dneh končno temeljito umili.

Ko so fantje tudi dekletom v lopi skuhalo kavo, se je ulil dež. Pod streho smo srečni pili kavo in uživali. Da, to je užitek »kofetarjev«, ki je »sredi ničesar veliko razkošje«. Človeka po takih doživetjih navdaja občutek hvaležnosti in udobja ter prizanesljivosti narave.

Pred šolo se je nabralo veliko otrok, ki so skozi vrata in okno kukali v naše prostore. Ko jim je Angelca delila moje piškote, so ji roke otrok, stegnjene ena čez drugo, dobesedno razgrabile dobrino. Pri razdeljevanju Vitergina so bili otroci v prejšnji vasi disciplinirani, tu pa smo doživeli povsem novo izkušnjo. Medtem so naši moški uživali v nabavi lokov in puščic. Tudi sam sem kupil lok s puščicami, in to za denar, za katerega vrednost domači prodajalec ni vedel. Ko mu je Rufus povedal, da je dobro prodal, je prodajalec zadovoljen odšel.

V pogovoru z domačini, pri čemer je v angleščino prevajal Rufus, smo izvedeli, da tu še vedno vlada množestvo in da imajo kljub pokristjanjevanju pri njih

Ko jim je Angelca delila piškote, so ji roke otrok, stegnjene ena čez drugo, dobesedno razgrabile dobrino

Tako kot moški si tudi ženske ob smrti bližnjega s posebno kamnito sekirico odsekajo členek

animistični duhovi v verovanju še vedno veliko moč. Ti duhovi so maščevalni in kruti. Kot primer so povedali, da srd duhov potolažijo tako, da enega izmed dvojčkov takoj po rojstvu vržejo v reko, saj dvojčki za vas pomenijo nesrečo. Tudi otroka, ki po nevednosti vstopi v sveti prostor, vržejo v reko. Trupla umrlih zažgejo, prah pa odvržejo v reko.

Misijonarji so domorodce učili, da takšno početje ni v redu, in tudi, »da ni lepo pojesti soseda«. Tako je vsaj v malo bolj civiliziranih vaseh kanibalizem odpravljen.

Vsa plemena so med seboj sprta. Misijonarji so sicer to sovraštvo v določenih predelih ublažili, ne pa tudi odpravili. Izvedeli smo, da so jim belci vedno smrdeli, čeprav je znano, da so pojedli sina bogatega Rockefellerja.

Večina moških v vaseh je golih in v kotekah, ženske in otroci so oblečeni v strgana in umazana preprosta oblačila. Sicer pa nimajo ne mila ne šivank, voda pa je po skoraj vsakodnevnem dežju kalna. Obžalovali smo, da nismo vzeli s sabo več oblačil, da bi jim jih podarili.

Na poljih delajo predvsem ženske, moški pa jih stražijo, ker obstaja možnost, da drugi moški ugrabijo njihove

Ker obstaja možnost, da na polju drugi moški ukrade mlajšo žensko, jo mož, ne da bi delal, straži

ve mlajše žene.

Po nesrečni ljubezni si moški odseka členek prsta na roki, kar so nam starejši moški tudi pokazali. Enako kot od ljubezni prizadeti moški si tudi ženske ob smrti bližnjega, otroka ali moža, s posebno kamnito sekirico, narejeno prav v ta namen, odsekajo členek. Videli smo kar nekaj pohabljenih rok, vendar samo pri starejših domorodcih.

Ženo moški kupi s prašiči. Žena lahko zapusti moža, mora pa v tem primeru vrniti polovico kupnine.

Zgodbe o strašnih duhovi, ki so in še usmerjajo življenje tega starozgodovinskega ljudstva, so vplivale tudi na spanje nekaterih izmed nas. Angelca je povedala, da so ji v sanje vstopali domačini, zaradi česar jo je bilo strah. Vendar pa se je izkazalo, ko se je zbudila, da so le naši iz skupine odhajali ven na potrebo. Strah ima res velike oči.

Vas smo zapustili ob 9. uri in sledila je večurna hoja navzgor skozi džunglo. Po sorazmerno mokrem in

Z mojim nosačem, izvrstnim pevcem, sva postala iskrena prijatelja

močvirnem terenu so počez postavljeni hlodi, da je pot udobnejša, vendar naporna, saj se dolgo vzpenjaš navzgor. Ko smo prišli na vrh z višino okrog 2500 m, so nam nosači priredili pevski koncert. Vriskali in peli so s posebnimi, nam neznanimi glasovi, s čimer so nam pričarali še večjo divjino in samoto džungle. Nadaljnja pot je bila blatna in ozka, drevesa polna ovijalk – kamor koli smo se ozrli, je bila neprehodna goščava. Ni bilo slišati ptic, nobenih živalskih glasov, spremljala sta nas le utrip našega srca in globoko dihanje. Pa vendarle tam morajo živeti vsaj divje svinje, ker imajo domačini za okras toliko njihovih oklov.

Ko smo se po nekaj urah izvili iz džungle, se je pokazalo več vasi in obdelanih polj. V potoku, kjer je bila voda dokaj čista, smo se osvežili, nato pa je sledil prigrizek s pršutom in polento, prineseno iz Slovenije, kar nas je zadovoljivo potešilo.

Proti večeru smo prišli v vas Vesperem, od koder je zelo lep razgled na reko Baliem, dolino istega imena in na

vasi na nasprotnem bregu, kjer smo prepoznali našo začetno pot. Namestili smo se v leseni cerkvici, ob kateri so bili urejeni cvetlični nasadi in grmovnice. Pod cerkvijo je bila celo koliba, ki služi za WC. Tudi v tej cerkvici so bila tla iz steptane zemlje in prekrita s slamo. Na steni je bil star koledar s Kristusovo podobo, pred njo pa skromen leseni oltar.

Pred cerkvico so se zbrali otroci in odrasli, ki so nas z zanimanjem opazovali. Zaradi poškodb nekaterih izmed njih je Angelca ponovno opravljala ranocelništvo. Za eno obtolčeno glavico je uporabila čisto ruto, ki jo je zlikano in skrbno spravljeno nosila s seboj, kar je bilo otrokom v veliko veselje. Za enega odraslega je Rufus povedal, da ga trese in zebe, ker ima malarijo. Angelca ni vedela, kaj naj mu da, nato se je odločila za volnen pulover, ki naj bi mu bil vsaj v psihično podporo in za malo toplote. Kako obtolčeni, opraskani ter z zagnoje-

Na najvišjem, okoli 2500 m visokem prelazu, smo se skupaj slikali vsi

nimi ranami in ranicami so ti ljudje ... Res so trpežni, saj nimajo ne povojev, ne razkužil in ne zdravil. Kakšna medicinska sestra bi jim bila res potrebna, pa kdaj pa kdaj še kakšen zdravnik. Toliko je obtolčenin, grdo zaraslih brazgotin, nepravilno zaraščenih zlomov, napihnjenih trebuščkov otrok, ki nimajo primerne prehrane, oteklih revmatičnih kolen in še kaj bi se dalo naštet. S prijazno besedo, poveljem in tableto se iz domačinov izvablja nasmeh. Močan je njihov nagon po ohranitvi življenja in ohranitvi vrste, za kar jih je res treba občudovati. Ne le cerkvice in šole, ki v večini samevajo, tudi misijonarji bi jim bili potrebni.

Na zeleni trati pred cerkvico smo preživeli prijetno tople večer ob čudovitem petju naših nosačev. Zraven je bilo tudi nekaj domačinov in otrok, ki so pomagali prepevati in vriskati. Počutili smo se, kot da smo »sredi ničesar«, potrošniški svet je izginil, le uboga raja je skupaj z nami uživala lepoto tega večera: svetlečo luno, zvezde, sence in vetrič, ki je počasi prinašal hlad.

Angelca med trekingom v družbi naših nosačev

Šopek orhidej iz džungle, ki je še vedno deloval sveže, je Angelca odložila na cerkveni oltar. Jutro je bilo sončno in vaščani so nas zopet obkrožili. Spet je sledilo nekaj obvez in malo tablet. Še »malarik« je prišel nasmejan. Očitno sta bila Aspirin in pulover res učinkovita. Ko smo zapuščali vas, so za Angelco tekli otroci in jo klicali mama, »mama doktor«. Kako malo je potrebno, da se ti ljudje odprejo in ti ob odhodu veselo pomahajo v slovo. Kako daleč je treba iti, da doživiš človeško prvinskost ...

Hoja iz vasi Veserem je bila bolj zložna in pot udobnejša. V eni izmed vasi smo kupili celo pasijonke in mandarine. Cerkvico smo videli v vsaki vasi, v eni tudi mošejo.

Ker se breg ob neki manjši reki zaradi deroče vode izpodjeda, smo morali iti čez zelo previdno. Kjer je le možno, so male njivice s sladkim krompirjem, vmes pa trava, praproti, koprive in grmičaste rastline, ki jim nismo vedeli imena.

Angelca je na trekingu vedno med zadnjimi in tudi na tej lažji poti je bilo tako. Ob njej so se tokrat zbrali nosači in začeli strumno prepevati. Ko sem zaslišal nove melodije, sem jih počakal in nekaj čudovitih pesmi

Tudi po strmini navzdol so nosači veselo prepevali

Vasica Vesperem, v kateri smo imeli naše naslednje bivališče

posnel na kamero.

Ko smo prišli do avtomobilov, smo nosačem podarili nam nepotrebna oblačila in čevlje. Nosači so rade volje in brez zadrege sprejeli vse. Nekateri so bili v strganih oblekah, večina tudi bosih. Nosači, ki so bili iz plemena Lani, so bili nato še denarno poplačani in dodatno nagrajeni. Bili pa smo kar malo presenečeni, ker nekateri nosači sploh niso pokazali zanimanja za denar. Tudi mi, popotniki, smo jim dali priznanje za njihovo dobro opravljeno delo.

Sledila je vožnja do Wamene, kjer smo se pred hotelom Baliem Pilamo ustavili le za toliko časa, da smo si nabavili hrano in vodo, nato pa smo pot nadaljevali po dolini Baliem do vasi Anemaugi.

»Va-va-va-va« so bile v vasi besede dobrodošlice poglavarja Džalija, ki nam je obljubil, da nam bo naslednji dan predstavil plemensko vojskovanje. Po prihodu v vas so nam najprej v eni izmed rodbinskih skupnosti pokazali pomembnega prednika – balzamiranega v pokrčenem sedečem položaju. Bil je poglavar in je imel pet žena ter s tem številno potomstvo.

Ko smo se namestili v leseni hiši s tremi sobami, je

Tako kot v drugih gorskih vasicah je imela Angelca z obvezovanjem manjši ran tudi v Vesperemu z domorodci obilo dela

Angelca kmalu dobila od Zvoneta manjšo kuharsko zadolžitev, poleg nje pa tudi Mojca. Skuhali sta odlično mineštro z žganci po njegovem receptu.

Večer je prinesel veliko dobre volje s petjem, česar nismo zmogli sami, pa je prispeval »čebriček«. A spanje ni bilo sladko, saj so s petjem nadaljevali številni komarji, stenice pa so poskrbele za srbečico. Ker smo z Angelco in Darjo spali na golih betonskih tleh s podloženim armafleksom, smo se izognili vsaj stenicam.

Naslednje jutro smo šli na kraj, kre so nam vaški Domorodci prikazali njihov način bojevanja z nasprotnikom. Ko smo prispeli tja, smo naleteli na dobro razpoložene vojščake, opremljene z loki, puščicami in sulicami ter namazane v bojne barve. Bojevanje se je začelo takoj po našem prihodu, potekalo pa je takole: približevanje in oddaljevanje vojščakov, zmerjanje in prerekanje, če bi šlo za res, pa še kakšno pokončanje sovražnika, ki bi postal njihov jedilni obrok.

Ko smo po končanem odigranem vojskovanju prišli v vas, so nas v njej sprejele poslikane ženske, oblečene v

Vojščaki-domorodci iz vasi Anemaugi so nam prikazali namišljeno bojevanje z drugim plemenom

tradicionalna krila, narejena iz posušenih travnih bilk, in »zgoraj brez«. Tokrat je to bila turistična atrakcija, ki pa je po vsebini in svoji barvitosti za tujce zelo vznemirljiva, čeprav kot »vaška veselica«. Tej predstavi je sledila nagrada: prašič, ki smo ga jim kupili z namenom, da nam predstavijo obredno pokončanje prašiča s puščico, izstreljeno z lokom, in pečenje oziroma dušenje le-tega, ki je na koncu nasitil celotno vas.

Po ustrelitvi prašiča, kar so morali zaradi netočnosti ponoviti, so ga razrezali s posebnim bambusovim nožem na večje kose. Rep in ušesa so zavili v palmov list in odnesli v sveti prostor za tolažbo duhovom. Ob obredu so hkrati zanetili ogenj, in sicer tako, kot so to delali v praskupnosti (zelo hitro drgnjenje srobeta ob suh okrogel les z neposredno podloženo slamo za vžig), nato pa so pregrevali kamne, prinašali zelenjavo

in sladki krompir, kar so izmenično polagali v posebej za to pripravljeno jamo. Vse to se je skupaj z mesom dušilo v travnati kopi, povezani s srobotom.

Meso so po kratkem dušenju pojedli moški, ženske in otroci so obrali kosti, zelenjavo, prepojeno z mastjo prašiča, pa so pojedli vsi.

Anemaugi smo zapustili, še preden je bila jed pripravljena, seveda na veliko veselje vaščanov, saj je bilo to ob njihovi skromni prehrani tudi zaželeno.

Pred vrnitvijo v hotel Baliem Pilamo smo pristopili še k velikemu drevesu, pod katerim so nam vaščanke za spomin želele prodati njihove izdelke.

Ponoči je deževalo, a v pravi postelji v hotelu je bilo spanje božansko. Kaj hočemo, smo pač navajeni na udobje civilizacije ...

Naslednje jutro smo od francoskega zdravnika izvedeli, da je z laboratorijsko analizo potrjena atipična kolera in da prihaja v Wameno ekipa »zdravnikov brez meja«. Izvedeli smo tudi, da je za kolero zbolel eden izmed naših nosačev in da je v bolnici v Wameni na

Prašička, ki smi jim ga podarili, so ga usmrtili s puščico

infuziji. To je bil mali možiček, ves čas v velikih gumijastih škornjih, tih in delaven, ki nam je na trekingu po obedu pomival posodo. Ponovno se je v naše misli prihotapila skrb zaradi kolere – dva do šest dni naj bi bila njena inkubacijska doba. Do opoldanskega odhoda letala proti Sentani smo se zato zadrževali v hotelu, kjer je bila za razliko od Wamene čistoča na nivoju. Pa še strah pred kolero je imel velike oči. Sicer pa trgovin za naše nakupe tako in tako ni bilo, loke, puščice, koške in značilen nakit s svinjskimi okli pa smo tako že kupili. Le za kratek čas smo vstopili v bližnjo trgovinico zaradi nakupa fosilov.

Do letališča smo nosili manjšo prtljago na ramenih, medtem ko so nam večjo dostavili z rikšo. Pred vkrcajem na letalo smo se poslovili od vodiča Rufusa in kuharja Amiussa.

Pred našim odhodom iz vasi Anemaugi so nam domorodkinje punudile v prodajo raznovrstne izdelke

Ob 12.39 smo z manjšim civilnim letalom poleteli do Sentane – ne pa s tovornim letalom, kot so nas strašili. Po pristanku v Sentani smo se napotili v nam že znani hotel Mansapurani. Ob našem prihodu je bila okolica tokrat pometena, tudi blata ni bilo več, saj sonce tu hitro osuši luže. Ker je bil pred nami precejšen del dneva, smo se nekateri iz skupine s taksijem odpeljali do mesta Jayapura, ki leži ob Tihem oceanu.

Cesta do tja je bila široka in asfaltirana. Ta del (približno 30 km) je precej naseljen, veliko je tudi lepih hiš in urejenega okolja, v daljavi pa je od tu vidna mikavno bela peščena plaža. Pristanišče Yaja Pura služi predvsem tovornemu prometu, saj bark ali potniških ladij ni videti. Ko smo se vračali, smo se osvežili s kokosovim mlekom, saj je ob cesti več malih trgovin s tovrstno ponudbo.

Nato smo se ustavili v restavraciji ob jezeru Sentana, kjer smo naročili pečene sladkovodne ribe. Po večerji smo štopali taksi, ki nas je odpeljal do hotela Mansapurani. Kvartopirci in varuhi naše prtljage, hotelskemu osebju namreč nismo zaupali, so nas veselo sprejeli s

Jayapura je glavno mesto indonezijske province Papue (Irian Jaya) na Novi Gvineji

Pred poletom na Flores smo se iz Papue vrnili v Kuto, oziroma v hotel Masa Inn, kjer smo imeli shranjene precej potovalne robe

ponujanjem žganice, ki je ostala v enem izmed naših nahrbtnikov.

Med poletom proti Dempasarju na Baliu so nas stewardese »crkljale« z okusno hrano in prijaznostjo. Po pristanku so nas že v trdi temi kombiji odpeljali v Kuto, kjer smo se namestili v hotelu Masa Inn. Hotel je bil nad vse udoben.

Zaradi individualnih potreb po nakupih smo se naslednji dan porazdelili v manjše skupine, tudi »čebriček« in pivo Bintang nas nista ustavila. Sicer pa je Kuta prav prijetno mesto tudi za pohajkovanje. Prijalo pa nam je po tolikšnih doživetjih tudi lenarjenje. Končno smo le bili na dopustu, pa še nedelja je bila.

Tudi naslednji dan smo preživeli v tem letoviškem mestecu. V njem smo proučevali še spominke in darila za domače, saj se ne spodobi priti s potovanja brez njih. Trgovine v Kuti so bogato založene, zato tudi najzahtevnejši kupec lahko v njih najde kaj zase.

Zvečer je sledilo pakiranje za nove »morske dogodivščine«. Odvečne oziroma nepotrebne stvari smo pustili v hotelu do vrnitve z otokov Flores in Lombok.

Med letom iz Dempasarja na Baliu proti Labuanbaju na Floresu smo si ogledovali čudovit otoški mozaik

FLORES

Pred sončnim vzhodom smo poleteli iz Dempasarja do Floresa, največjega otoka, kjer sta nas ob pristanku na letališču že čakala kombija za prevoz do Labuanbaja, ki je ribiško mesto oziroma bolj vas z barkačami in čolni v pristanišču. Turizem tu deluje precej zapušče-

no. Po prihodu v mesto smo se namestili v hotelu Wisata, ki stoji tik ob morski obali. Osrednja cesta tega mesta vijuga po strmini navzgor in nedaleč stran od obale, zato je iz nje čudovit razgled po okolici, na naselje in pristanišče. V urejeni restavraciji nedaleč stran od hotela smo si naročili več dobrih jedi, tudi z namenom, da ponovno pridobimo telesno težo, izgubljeno na trekingu po Papui.

Zaradi vročine smo si želeli osvežitve v morju, zato smo se s taksijem odpeljali do okoli 2 km oddaljene plaže. Zaplavali smo v nizki vodi, ki pa ni bila najiminitnejša, ker se nam je mivka povsod zažirala v telo.

Med sprehajanjem nas je pritegnilo lepo urejeno gostišče, kjer smo si ob hrani zaradi vročine privoščili prijetno ohlajeno pijačo

Sicer pa je kopališče zapuščeno, lokal ob njem pa zanemarjen.

Nazaj do hotela smo se odpravili peš. Najprej smo šli skozi gozd, nato pa hodili med hišami, kjer se odvija glavni del življenja na prostem. Živahnost domačinov je na tem območju izrazita, kar je zadoščalo naši radovednosti.

Trgovci so nam med potjo in v hotelu ponujali bisere, biserne ogrlice in zapestnice že za 10 USD. Resda biseri niso bili enakih velikosti in lepo okroglih oblik, a njihovi svetleči belini ni nič manjkalo.

Zvečer je potekalo druženje v znamenju »čebrička«, kramljanja in spontanega smeha, povezanega z vtisi dotedanjega potovanja.

Bilo je vroče in smo se potili, a ker smo tega že bili navajeni, tudi med spanjem, nam ob blagem ventilatorju ni nič manjkalo. Tudi jutro je bilo soparno.

Po enodnevem bivanju na otoku Flores smo se vkrkali na manjšo ladjo, ki je bila tri dni naš dom

Na zajtrku nismo pozabili na zdravila Lariam, saj malarija ni bila nekaj, kar bi si želeli. Sopotnica Jasmina je že en dan bruhala, zato smo bili v dilemi – malarija ali morda kolera? Hvala bogu ni bila.

Sredi dopoldneva smo se vkrkali na manjšo ladjo, ki je bila tri dni naš dom. Najprej smo odpluli do bližnjega manjšega otočka, okrog katerega se je zrcalila kristalno čista voda, ki je bila dovolj globoka, da smo v njej zaplavali in se osvežili, kar je na nas delovalo kot balzam.

Plovbo smo nadaljevali do otoka Rinca, kjer smo si ogledali največje kuščarje na svetu, varane ali zmaje. Teh naj bi bilo na otoku okoli 1200. Z nami sta se po otoku sprehodila dva vodiča z okoli 3 m dolgima varnostnima palicama, saj je ugriz varana zaradi strupene sline nevarna stvar, ki pokonča tudi velikega vodnega bivola. Povedala sta, da je teh na otoku okoli 5000. Na otoku Rinca živijo tudi divji konji, ki jih kljub dvournemu pohajkovanju po otoku nismo videli. Videli pa smo pet varanov in nekaj vodnih bivolov.

Vodnik nam je povedal, da varani bivola ali konja najprej ugriznejo, potem pa žrtev zasledujejo, dokler ranjena žival zaradi njihove strupene sline počasi ne pogine. Varani žrtev bliskovito napadejo. Sicer v teku dosežejo hitrost do 18 km na uro.

Otok je za botanike zanimiv zlasti zaradi rastlinja; je gosto poraščen s travo in grmovjem, pa tudi nekaj velikih košatih dreves je na njem.

Ko se varani pari, povzročajo precej hrupa in se med seboj tudi spopadajo. Samica izleže od petnajst do trideset jajc in jih zakoplje v mivko, po navadi pod večjim drevesom, na katerega mladiči po osmih ali devetih mesecih, ko se izležejo, zbežijo pred materjo, ki se vrne, da bi jih požrla. Na drevesu, kamor odrasli varani ne morejo, mladiči ostanejo približno tri leta. Varani so kanibali – če le morejo, pojedó drug drugega. Tudi jajca, ki jih izleže samica, samci, če pridejo do njih, pojedó. Varani živijo do petdeset let in dosežejo 3–4 m v dolžino.

Plovbo smo nadaljevali do manjšega otočka, ki leži nasproti otoka Komodo in ima odlično plažo. Na tej plaži smo večerjali ob tabornem ognju, hkrati pa proslavili dva rojstna dneva: Angelčinega in Petrovega.

Pogled v jasno nočno nebo z gosto posejanimi zvezdami je bil enkraten, čudovit. Opazovali smo zvezdnati južni križ, veliki voz, rimsko cesto itd., poslušali pljuskanje valov, prepevali in še bi lahko našteval – res je bilo romantično. Zvone ni pozabil niti na torto, dobro prepojeno z rumom in džinom. Po njej se nam je v gla-

Z ladjico, imenovano Monaliza, smo odpotovali na tridnevno portovanje proti otoku Lombok

Varane smo si od blizu ogledali tudi na otoku Komodo

Vožnja po mirnem morju je bila prav prijetna

vi malo zavrtelo, a iz vode na barko smo še vsi, zasidrani v zalivu, uspešno splezali. Na zasidrani barki smo tudi prenočili.

Malo omotični smo naslednje jutro nadaljevali plovbo do otoka Komodo, da bi si tudi na njem po približno dvournem obhodu ogledali varane. Po dobrih desetih minutah hoje smo že zagledali v gošči velikega varana. Vodič nam je povedal, da je ta varan star okoli trideset let. Žival se ni premaknila, le leno nam je mežikala, mi pa smo raje ostali na varni razdalji.

Vegetacija na otoku Komodo je podobna kot na otoku Rinca. Na nobenem otoku ne živijo ljudje, z izjemo človeške ekipe, ki proučuje življenje varanov in vodi obiskovalce na varen ogled te redke znamenitosti, saj varani ne živijo nikjer drugje na svetu.

Plovbo smo nadaljevali proti rdeči plaži naslednjega otoka. Nedaleč od plaže se je bohotil podvodni koralni svet, ob katerem so sem in tja vijugale pisane ribice. Šnorkljanje ob njem je bilo izjemno zanimivo in poučno. Ker nas je močen morski tok odnašal k bližnjim skalam, smo se morali pri plavanju močno potruditi, da

... in če nam je postalo vroče, smo se ohladili v morju

smo se od njih oddaljili in splezali na barko, zasidrano v bližini. Od tam nas je čakala dolga plovba v smeri Lomboka z vmesnim zasidranjem ob otoku Sumbawa. Valovi so postajali vse večji, nevarnejši, zato smo se nevarjeni takšne zibelke, ki nam je jemala tek in potrebo po večerji, zabubili v spalne vreče in se prepustili celonočni vožnji.

Ker je bilo morje naslednje jutro mirno, smo se ustavili na lepi plaži otoka Sumbawa. Nabirali smo školjke neobičajnih oblik ter zaplavali v kristalno čisti in topli vodi. Nato nas je ladijski kuhar povabil, naj gremo z njim do slapa v džungli, na kar smo se rade volje odzvali. Zaradi spolzkih skal nekaj metrov pred slapom smo se do njega bolj plazili kot hodili. Ob prihodu smo se prepustili curkom prijetno hladne vode, a ne za dolgo, saj so nas vse pogosteje napadale nadležne pijavke. Vrnili smo se na obalo, kjer smo raje uživali v topli morski vodi.

Na kapitanovem otoku smo se srečali s prisrčnimi domačini

Plovbo smo nadaljevali do bližnjega kapitanovega otoka, od koder je bila večina posadke naše manjše ladje. Na otoku smo se srečali s prisrčnimi domačini.

Otok, do katerega smo prispeli po dveh dneh plovbe, je v resnici atol, vas pa je zgrajena iz ličnih hišic, postavljenih tudi na kolih. Je urejena in čista. Veliko je otrok, dobro hranjenih in oblečenih, ljudje so lepi in prijazni. Prebivalci otoka gojijo v morju alge za kozmetiko, kar jim prinaša dober prihodek in s tem višji standard, viden na vsakem koraku. Da nismo motili posadke na njihovih domovih, smo se z barko odpeljali na drugo stran otoka, kjer smo si najprej privoščili kopanje v prijetno toplem morju, nato pa so nekateri izmed nas brali, drugi pisali dnevnik in tretji uživali v igranju taroka.

Pozno zvečer smo ob visoki plimi odpluli na odprto morje proti otoku Lombok. Ob zmernih valovih smo pluli vso noč, zato je bilo naše spanje na palubi barke prijetno.

LOMBOK

Ob sedmih zjutraj smo pripluli do otoka Lombok. Da bi si ga поблиže ogledali, smo se po cesti odpeljali skozi vasi in gozdove do zaliva nasproti turističnega otoka Travangan. Med vožnjo smo opazovali na visokih drevesih skakajoče opice, ki so zganjale velik hrup. S čolnom smo se iz zaliva odpeljali na otok Gili Air, kjer smo se naselili v bungalove hotela Sun Risa.

Bungalovi so zgrajeni izredno domiselno. V spodnjem prostoru sta kopalnica in odprt pokrit prostor, kjer je za dnevni počitek postavljena postelja v gugajoči se mreži, zraven nje pa je mizica z udobnimi stoli. Spalnica je v nadstropju s prikupnim razglednim balkonom. Okoli bungalovov je park z rastočim zelenjem in rožami tako lep, da se človeku ob njem kar duša spočije. Res pravo udobje za tri dni, kolikor smo jih preživeli na tem otočku. Na njem je tudi ribiška vasica z gostinsko ponudbo in možnostjo prenočišča.

Otoček Gili Air smo obhodili v uri in pol še isti dan. Obala je peščena, okrog nje je koralna plitvina, v daljavi pa se sliši butanje valov ob zunanji koralni del

Zadnja večerja na ladjici pred nočno plovbo proti Lomboku

grebena. V notranjosti otoka se pasejo prašiči, govedo in konji. Ker se med plimo in oseko morje dvigne in upade za dobre 3 m, domačini v času najnižjega stanja morja pobirajo po mokrem koralnem grebenu užitne ježke, školjke, alge in mehke užitne korale, ki jim služijo za vsakdanjo prehrano.

V ličnih utah ob obali smo si zvečer po zaužitem »čebričku« privoščili sveže pečene ribe z zelenjavo. Raznovrstne ribe, ugodna klima in rastje so tu pravo bogastvo, a tuje turiste lahko preštejemo skoraj na prste rok. Nekoč cvetoči turizem je sedaj zaradi terorističnih napadov v upadanju oziroma stagnaciji. Res škoda, saj bi se toliko ljudi lahko tu spočilo v lepi naravi, tišini in udobju. Le zakaj se človeštvo ne ukvarja več z oddihom kot pa z vojnami in drugo agresijo ...

Zjutraj sta nas zbudila prijetno žvrgolenje ptic in rahlo bučanje morja. Vse se je odvijalo kot v kakšnem filmu. Privoščili smo si plavanje ob obali in se prepustili mor-

Najino domovanje na otoku Lombok je bilo v prijetni slamnato leseni hiši

skemu toku, ki nas je neobičajno hitro odnašal, zato si bolj na odrto nismo upali. A lepo je bilo tudi ob obali. Kot po toboganu nas je odnašal ta tok, zato smo se po dobrih 100 m izjemno hitrega plavanja vrnili peš po mivki do izhodišč, kar smo iz užitka večkrat ponovili.

Bila je nedelja, zato nas je večina z mobilnimi telefoni poklicala domače ali bližnje v zelo oddaljeno Slovenijo. Sledilo je branje ali lenarjenje, kar se za nedeljo pravzaprav tudi spodobi.

Ob oseki smo se nekateri napotili za domačini na koralni greben, kjer smo jih opazovali pri nabiranju školjk, rakov in rumenih ježkov. Opazili smo veliko morskih zvezd različnih barv in velikosti.

Zvečer smo se prepustili dobri kulinarni ponudbi podnevi naložljenih rib.

Da bi spoznali tudi bližnja otočka, smo najeli čolne in se z njimi odpravili na križarjenje. Med čolnarjenjem smo v okoli 7–10 m globoki vodi opazili morske želve. Ker je bilo v morju veliko meduz, nekaterih šnorkljanje ni pritegnilo, nekaj pa jih je premamila radovednost. In rezultat? Videli so več želv, hkrati pa so mnoge izmed njih ožgale meduze.

Za Trawanganom je sledila plovba do otočka Meno,

Tridnevno počitnikovanje na otoku Lombok in na bližnjih otočkih je bilo nepozabno

Iz Lomboka smo po dvourni vožnji s trajekom pripotovali v pristanišče Ujang Baci, od koder nas je pot vodila v Kuto

kjer smo se sprehodili do jezera, ki se nahaja sredi otoka. Jezero je blatno in zato nevarno. Iz varnosti, da nas blato ne bi pogoltnilo, smo ob njem ostali na primerni razdalji. Ob odhodu smo si privoščili kosilo v bližnji gostilni.

Pozno popoldne smo se s čolnom vrnil na Gili Air, kjer smo praznovali Sandrin rojstni dan, in to ne samo z navadno večerjo, temveč tudi z veliko torto. Omizje so domačini v ta namen okrasili s cvetjem in postavili manjši slavalok, da bi slavlje potekalo bolj veličastno. Domačini imajo res smisel za praznovanja, kar je gotovo spodbudno za turizem.

V jutranjih urah smo zapustili otok Gili Air in se s čolni vrnili na osrednji otok Lombok, kjer sta nas ob manjšem zalivu že čakala kombija. Spet smo se vozili skozi džunglo in manjša mesta do pristaniškega zaliva, kjer smo se vkrcali na trajekt za Bali. Sledila je štiriurna plovba do pristanišča v zalivu Ujang Baci. Vkrkali smo se v kombija, s katerima smo po dvourni vožnji prispeli v Kuto. Pred hotelom Massa nas je s hladnim koktajlom pričakal Matjaž, ki se je zaradi opekline na nogi predčasno vrnil vanj. Zdravnica in medicinska sestra sta mu nudili pomoč kar v hotelu, in to tako uspešno,

V Kuti so sledili še zadnji nakupi in odpeljali smo se na letališče v Dempasarju

da se je že naslednji dan z izposojenim motorjem potepal po Baliju.

Sledili so zadnji nakupi in nato še »nobel večerja«, kot se za turiste na Baliju spodobi.

SLOVO OD BALIJA

Ker je bil let iz Dempasarja v Kuala Lumpur predviden za večer, smo del dneva preživeli v Kuti, kjer se je bilo ob bogati turistični ponudbi prijetno sprehajati. Tokrat smo v mestu opazili več tujih turistov kot pred odhodom v Papuo.

Bali se človeku priljubi, saj je zelo živahen kraj, ki kar kipi od življenja, domačini pa so v ponudbi neutrudni in zelo iznajdljivi.

Ob štirih popoldne smo se odpeljali na letališče Dempasar, od koder smo poleteli proti Kuala Lumpurju in nato do Dunaja. Po jutranjem pristanku na Dunaju so nas v tamkajšnji letališki stavbi streznile visoke cene, ki jih na potovanju po Indoneziji nismo bili vajeni. Za kapučino bi bilo treba odšteti približno 4 EUR, vendar

Iz letališča v Dempasarju smo poleteli proti Kuala Lumpurju v pozni nočni uri in nato do Dunaja, odkoder je sledil še kratek let do Brnika

je eden izmed nas rekel, da ta denar raje prihrani za Slovenijo. In tako je tudi bilo.

Z Dunaja je sledil še kratek let do Brnika in spet smo bili doma. Lepo je iti po svetu, a doma je najlepše. To izjemno zanimivo potovanje z bogatim doživljanjem in podoživljanjem nam bo še dolgo ostalo v spominu.

Eno izmed največjih daril, ki smo jih prinesli domov, je spoznanje, da se človekova sreča ne skriva le v izobilju in materialnih dobrinah, temveč izvira iz dobrohotne povezanosti med ljudmi in iz drobnih pozornosti.

Papuanici živijo za naše razmere izredno revno življenje, a se znajo pogosteje od nas zvedavo in skrivnostno nasmehniti.